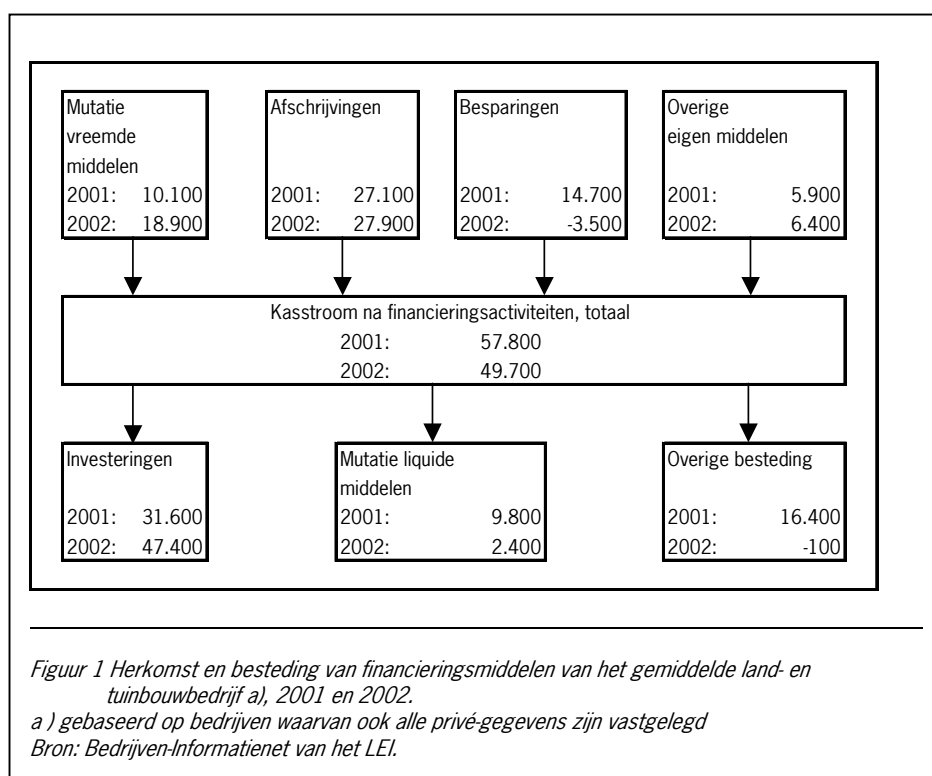

KASSTROOM IN 2002 VOOR VEEL BEDRIJVEN NEGATIEF

Jakob Jager en Walter van Everdingen

Op agrarische bedrijven kwam in 2002 gemiddeld voor bijna 50.000 euro aan financieringsmiddelen beschikbaar (figuur 1). Dat was ruim 8.000 euro minder dan in het voorgaande jaar. De totale kasstroom wordt enerzijds gevuld vanuit de mutatie van de vreemde middelen (het saldo van nieuw aangetrokken leningen en de aflossingen) en anderzijds door eigen middelen. Deze laatstgenoemde categorie kan weer verdeeld worden in drie bronnen: afschrijvingen, besparingen en overige middelen. De afschrijvingen vormen jaarlijks een redelijk constante stroom, terwijl de besparingen met name onder invloed van wisselende opbrengsten sterk kunnen fluctueren. De eigen middelen vormen over het algemeen wel het grootste deel van de totale kasstroom. Om genoeg middelen voor investeringen te genereren, is vaak een aanvulling wenselijk met vreemd vermogen. Vooral uitbreidingsinvesteringen worden vaak met vreemd vermogen gefinancierd. Gemiddeld per bedrijf namen de vreemde middelen in 2002 met bijna 19.000 euro toe, maar de verschillen tussen bedrijven zijn groot. Bij een deel van de bedrijven is het vreemd vermogen door aflossingen juist teruggelopen, terwijl andere bedrijven fors investeerden en daarvoor nieuwe vreemde middelen aantrokken.

Grote verschillen tussen bedrijven

Worden de bedrijven ingedeeld naar hoogte van de totale kasstroom (dus na financieringsactiviteiten), dan blijkt dat ongeveer één op de drie bedrijven te maken had met een negatieve kasstroom (tabel 1). Bij ongeveer 13% van de bedrijven was de kasstroom zelfs sterk (meer dan 20.000 euro) negatief. De achtergronden bij deze bedrijven kunnen divers zijn: sommige vallen in deze groep vanwege grote aflossingen, anderen door grote ontsparringen. De bedrijven hebben in ieder geval gemeenschappelijk dat er geen geld was voor investeringen en er moest worden ingeteerd op de liquide middelen of andere bezittingen: er moest extra geld worden opgenomen van spaarrekeningen of er moesten (on)roerende goederen van het

bedrijf of privé verkocht worden om evenwicht te brengen in de financiële huishouding. Deze groep, met gemiddeld toch redelijk grote bedrijven, omvat veel varkensbedrijven maar ook bedrijven met veel akkerbouw- of groentegewassen. Op ongeveer 20% van de bedrijven is de totale kasstroom groter dan € 80.000. Bij deze bedrijven dragen de besparingen flink bij in het totaal, maar komt het leeuwendeel van het beschikbare geld toch bij de bank vandaan. Ook voor deze groep geldt dat ze groter zijn dan gemiddeld. De groep omvat naast grotere akkerbouw- en glastuinbouwbedrijven ook veel melkveebedrijven. Bij de aanwending van het geld gaat 70% naar bedrijfsinvesteringen.

Tabel 2 *Herkomst en besteding van middelen (x 1.000 euro) van land- en tuinbouwbedrijven ingedeeld naar hoogte van de totale kasstroom, 2002*

	Minder dan -20.000	-20.000 - 0	0 - 20.000	20.000 - 40.000	40.000 - 80.000	Meer dan 80.000	Totaal
Aantal bedrijven (%)	13	20	21	15	12	19	100
Bedrijfsomvang (nge)	132	67	76	118	146	169	114
Herkomst van middelen							
Kasstroom eigen middelen	-18,8	-2,5	19,8	34,2	58,0	91,2	30,8
w.v. besparingen	-56,3	-17,8	-2,9	4,1	18,4	26,4	-3,5
afschrijvingen	34,1	18,4	21,0	23,0	26,7	46,2	27,9
overige middelen	3,4	-3,0	1,7	7,1	12,9	18,7	6,4
Mutatie lang vreemd vermogen	-40,6	-5,5	-10,8	-5,1	1,4	148,0	18,9
Kasstroom, totaal	-59,4	-8,0	9,0	29,1	59,4	239,2	49,7
Besteding van middelen							
Bedrijfsinvesteringen	-3,6	15,0	17,2	41,1	30,3	165,9	47,4
Mutatie liquide middelen	-25,1	-12,7	0,9	-4,9	17,7	34,4	2,4
Overige bestedingen	-30,7	-10,3	-9,0	-7,1	11,3	38,9	-0,1

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.